

recommendations of the European Court of Human Rights affect the formation, reformation and modernization of national standards and regulations of protection of human rights in Ukraine. Within the article the Protocol of the Council of Europe to the Convention on Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms No 7 which directly provides the activities of the European Court in the scope of consideration of criminal proceedings. The European Convention of Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the Rules of the Court in the part of the appeal to the European Court of Human Rights to declare the violation of the rights of persons directly in the course of criminal proceedings have been analysed. On this basis it has been determined that: the subjects of individual complaints can be any person, nongovernmental organizations or groups of individuals; the trial is carried out by a single judge, by the committees of three judges, by the Chambers of seven judges and by the Grand Chamber of seventeen judges. The authorities of each entity of consideration of individual applications on violations of the rights of persons during criminal proceedings have been examined. The European Court of Human Rights does not make decisions regarding the existence or extent of guilty to a crime, and examines the applications on violations of rights of persons directly in the course of criminal proceedings, during certain procedural actions or inaction.

Key words: *European Convention on Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, European Court of Human Rights, individual application, criminal proceedings.*

Стаття надійшла 23 листопада 2016 р.

УДК 342.951(477):334.7

**Л. Г. Чистоклетов,
О. Л. Хитра**

СТАН ФОРМУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Проаналізовано проблемні питання формування адміністративно-правового забезпечення безпеки суб'єктів господарювання в Україні. Визначено принципи діяльності ефективної системи адміністративно-правового забезпечення безпеки суб'єктів господарювання. Доведено, що безпека суб'єктів господарювання повинна мати характер самоорганізації, яка полягає в необхідності створення належних умов вільного розвитку недержавного сектора безпеки. Досліджено та запропоновано напрями державної політики в зазначеній сфері.

Ключові слова: *господарська діяльність, державна політика, безпека, суб'єкти господарювання, адміністративно-правове забезпечення.*

Постановка проблеми. Вивчення проблем формування адміністративно-правового забезпечення безпеки суб'єктів господарювання в Україні свідчить, що наявні засоби державно-правового регулювання та традиційні методи адміністративно-правового забезпечення безпеки суб'єктів господарювання виявляються в нинішній ситуації малоефективними і навіть неприйнятними для організації захисту законних інтересів господарської діяльності. На підтвердження цього, слід погодитися з думкою генерала В. Крутова, що «сучасна державна політика в галузі організації безпеки господарюючих суб'єктів є відносно слабкою, вітчизняне законодавство із зазначеного питання – недосконалим, а участь інститутів громадянського суспільства в цьому процесі – мінімальною. На сьогодні в Україні відсутня ефективна, високоорганізована система безпеки бізнесу, яка б відповідала інтересам національної економіки, міжнародним стандартам та задовольняла потреби кожного суб'єкта підприємницької діяльності» [1].

Отже, зміни сучасних умов функціонування господарської діяльності зумовлюють потребу в формуванні та впровадженні сучасних напрямів, методів та способів реалізації цільових настанов суб'єктам господарювання із забезпеченням їх конкурентоспроможності у довгостроковій перспективі.

Стан дослідження. Варто зазначити, що вирішенню проблем пошуку вдалої моделі та ефективних шляхів адміністративно-правового забезпечення безпеки суб'єктів господарювання в Україні як окремого напрямку наукового пошуку в науковій літературі недостатньо приділено уваги. В статті послуговувалися роботами таких науковців, як: А. Амеліна, О. Іваницька, М. Зубок, О. Мішин, Є. Невжичийський, В. Рубцов, Г. Яловий та ін.

Метою статті є теоретичне обґрунтування наукової позиції щодо формування шляхів вирішення проблемних питань наявного стану адміністративно-правового забезпечення безпеки суб'єктів господарювання в Україні, які повинні позитивно вплинути на соціальні, політичні, ідеологічні та економічні передумови розвитку господарської діяльності.

Виклад основних положень. Серед причин і умов незадовільного стану безпеки суб'єктів господарювання виокремлюють суперечливість національного законодавства, відсутність необхідного коректування правоохорони та правозастосування, організаційну слабкість механізмів узгодження інтересів держави та суб'єктів господарювання, недосконалість інституту страхування господарських ризиків, відсутність кваліфікованого юридичного консультування тощо.

Із цього приводу в навчальному посібнику за редакцією М. Зубка доволі слушно зауважено, що «... відсутність досконалої

правової бази для забезпечення безпеки підприємницької діяльності та неналежна підтримка зусиль підприємців щодо їх захисту з боку держави значним чином позначились на сучасному стані безпеки бізнесу... Важливою особливістю забезпечення безпеки вітчизняного підприємництва є те, що безпека не завжди концентрує свої зусилля навколо економічних інтересів суб'єктів господарювання, при організації заходів захисту та протидії загрозам фінансово-господарській, комерційній та виробничій діяльності не надаються необхідні пріоритети» [2, с. 5].

У цьому контексті Г. Яловий, О. Іваницька й А. Костюк наголошують, що особливо гостро проблема забезпечення економічної безпеки виникає в ситуації, що пов'язана з підприємницьким ризиком, недобросовісною конкуренцією, а також слабкістю або відсутністю необхідної законодавчої бази діяльності суб'єктів господарювання [3].

О. Мішин та С. Мішина до зазначеного переліку причин незадовільного стану безпеки суб'єктів господарювання слушно додають несприятливий соціально-економічний та політичний простір в Україні [4, с. 87].

Аналізуючи зазначене, слід констатувати, що найголовніша проблема в досліджуваному контексті, на нашу думку, – це відсутність у держави потреби в розвитку цивілізованого вітчизняного господарювання, безпека діяльності якого повинна бути захищена від загроз, що негативно впливають на економічну спроможність суб'єкта господарювання. Водночас у сфері безпеки суб'єктів господарювання повинен бути своєрідний, чітко структурований ринок послуг, а саме заходи, які можуть бути прийняті за безпосередній захист суб'єктів господарської діяльності від тих чи інших загроз, безумовно, необхідні, але не є єдиною гарантією його безпеки. Тому ринок безпеки здебільшого має охоплювати й інші гарантії, пов'язані зі стабільністю відносин і забезпеченням умов розвитку господарювання. Кожна з цих гарантій вимагає подальшої законодавчої конкретизації, яка повинна ґрунтуватися на відповідній системі принципів. До таких принципів формування ефективної системи адміністративно-правового забезпечення безпеки суб'єктів господарювання відносимо:

1. Механізм адміністративно-правового забезпечення безпеки суб'єктів господарювання має бути спрямований на вирішення завдань, функціонально реалізованих державними та недержавними правоохоронними органами, громадськими інститутами і приватними охоронними підприємствами.

2. Формування механізму адміністративно-правового забезпечення безпеки суб'єктів господарювання здійснюється на принципах

гласності та відкритості із залученням широкої системи громадських інститутів.

3. Діяльність державних та недержавних правоохоронних органів та громадськості в адміністративно-правовому забезпеченні безпеки суб'єктів господарювання повинна бути підзвітною.

4. Взаємодію державних та недержавних правоохоронних органів, їх правовий статус та види діяльності, що здійснюється на підставі чіткого та однозначного адміністративно-правового регулювання.

5. Інформування громадськості правоохоронними органами та об'єднаннями громадян про криміногенний стан стосовно протидії злочинності в сфері забезпечення безпеки суб'єктів господарювання та гарантії від свавілля державних та правоохоронних органів.

6. Під час формування механізму адміністративно-правового забезпечення безпеки суб'єктів господарювання головними критеріями у підборі персоналу мають бути високий, об'єктивно оцінюваний професіоналізм, компетентність та добросовісність, сформованих на дотриманні Конституції України та принципів господарської діяльності.

На підставі цього, ми вважаємо, що безпека суб'єктів господарювання насамперед повинна мати характер самоорганізації. В цьому аспекті пріоритетна роль держави полягає в необхідності створення належних умов вільного розвитку недержавного сектору безпеки. Стратегія, яка ґрунтується на розвитку інститутів адміністративного права, дасть змогу суб'єктам господарювання забезпечити собі надійний захист від правопорушень.

Питання адміністративно-правового забезпечення безпеки суб'єктів господарювання пов'язані з господарським ризиком. Тому розвитку системи страхування та розгортання за участю держави нормальної страхової діяльності у сфері безпеки, спрямованої на зниження ризиків у господарській діяльності, неможливо обходитись. Із цього приводу А. Амеліна зробила висновок про безумовну корисність застосування страхування як способу усунення або обмеження ризику і для окремих осіб, і для всієї держави загалом. Усуваючи або обмежуючи ризик, страхування надає носієві господарської діяльності можливість без страху здійснювати таку діяльність [5, с. 259]

Зауважимо, що зазначене стосується і страхування відомостей, що містять комерційну таємницю.

Третейські суди, зокрема ті, що мають міжнародний статус, акціонерні державні страхові компанії, позабюджетні фонди фінансової підтримки правоохоронних заходів, недержавний сектор безпеки, навчальні, консультаційні та технічні центри, дослідні структури в галузі інвестиційних ризиків, редакційно-видавничий комплекс – усе це

повинно працювати в єдиному механізмі адміністративно-правового забезпечення безпеки суб'єктів господарювання.

У нормативних актах, що регламентують діяльність правоохоронних органів та громадських інститутів щодо адміністративно-правового забезпечення безпеки суб'єктів господарювання, можуть міститися положення про: ради з безпеки господарювання; інші структурні формування, що забезпечують її безпеку діяльності; порядок взаємодії правоохоронних органів та громадських інститутів щодо адміністративно-правового забезпечення безпеки суб'єктів господарювання.

Необхідність систематизованих знань про те, за допомогою яких форм та методів здійснювати пошук оптимальної безпеки діяльності, в якому напрямі її реалізувати, є основною проблемою розвитку суб'єктів господарювання. Поряд із неузгодженими питанням адміністративно-правового забезпечення виникають також проблеми, з якими господарюючі суб'єкти не можуть впоратися, і це насамперед пов'язано з наявною хаотичною інфраструктурою господарської діяльності, яка зводиться до дефіциту професійних знань і необхідної ділової інформації.

Водночас механізмів інформаційного забезпечення суб'єктів господарювання немає. Суб'єкти господарювання залишилися наодинці зі всіма проблемами правового, економічного, соціального, технічного та методичного характеру, що негативно впливає на їх працездатність та зводить нанівець всі зусилля щодо реалізації адміністративно-правового забезпечення безпеки суб'єктів господарювання.

Досягти сприятливих умов у безпеці діяльності, за яких господарюючий суб'єкт почувався б комфортно в інформаційному та технічному забезпеченні, користуючись водночас недорогим та доступним обладнанням, навряд чи початківцю вдасться, навіть якщо він володіє перспективною технологією виробництва. Фінансові розрахунки тільки тоді відповідатимуть реаліям, коли почнуть виконуватися за відповідною методикою, розробленою спеціально для передбачення «неприємних несподіванок».

Нині чималою проблемою є криміногенна ситуація у господарській діяльності. З цього приводу, окремі дослідники доволі вдало підкреслюють, що серед основних проблем подальшого розвитку підприємницької діяльності, безумовно, була й є її непомірна криміналізація [6, с. 22].

Висновки. Отже, з метою вдосконалення механізму адміністративно-правового забезпечення безпеки суб'єктів господарювання необхідно сформувати ефективну систему державно-правового регу-

лювання в зазначеній сфері, яка повинна здійснюватися за допомогою розробки правових норм, створення необхідного державного апарату із сприяння їх діяльності та контролю. Ми вважаємо, що в цьому процесі повинні брати активну участь і державні та недержавні правоохоронні органи, і громадська інституція.

З огляду на ці міркування слід, на нашу думку, виокремити такі головні напрями адміністративно-правового забезпечення безпеки суб'єктів господарювання в Україні, які повинні бути спрямовані на:

1. *Зміцнення державної політики правової, економічної та інформаційної відкритості* як умови попередження правопорушень.

2. *Удосконалення механізму нормативно-правового регулювання* в галузі адміністративно-правового забезпечення безпеки суб'єктів господарювання.

3. *Надання державної гарантії* юридичної рівності суб'єктам господарювання та однакового їм права доступу до матеріальних, фінансових, трудових, інформаційних та природних ресурсів.

4. *Удосконалення правового захисту від потенційних загроз* безпеці суб'єктів господарювання від протиправного зовнішнього впливу.

5. *Формування новітніх методів та форм здійснення державного контролю* в забезпеченні діяльності суб'єктів господарювання.

6. *Захист інтелектуальної власності*, спрямованого на реалізацію практики ефективного використання його об'єктів у забезпеченні безпеки діяльності господарюючих суб'єктів.

7. *Модернізацію державних заходів* щодо безпеки діяльності суб'єктів господарювання від кримінального впливу. Формування єдиної державної методики прогнозування вчинення проступків та злочинів.

8. *Удосконалення механізму взаємодії державного та недержавного сектору безпеки суб'єктів господарювання.*

9. На підставі аналізу позитивного зарубіжного досвіду державної та недержавної правоохоронної діяльності служб безпеки *формування методики протидії злочинним та рейдерським захопленням.*

10. *Створення сприятливого інформаційно-правового поля* для розвитку українського бізнесу за кордоном. Відпрацювання механізмів взаємодії з національними засобами масової інформації зарубіжних партнерів України.

11. *Удосконалення адміністративно-правових заходів, спрямованих на зменшення загроз, пов'язаних із корупцією державних чиновників.*

12. *Вироблення сучасних форм та методів* щодо реального переосмислення державної підтримки господарських ризиків у галузях, пов'язаних із вирішенням завдань загальнонаціонального значення.

13. *Розвиток та вдосконалення діяльності недержавного сектора безпеки в сфері забезпечення безпеки суб'єктів господарювання.*

1. Проблеми становлення недержавних суб'єктів сектору безпеки в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ippi.org.ua/kruglii-stil-»problemi-stanovlennya-nederzhavnikh-sub-»ektiv-sektoru-bezpeki-v-ukraini»>

2. Зубок М. І. Економічна безпека суб'єктів підприємництва: навч. посібник / М. І. Зубок, В. С. Рубцов, С. М. Яременко, В. Г. Гусаров. – К.: Міжнародний фонд соціальної адаптації, 2012. – 226 с.

3. Яловий Г. К. Податкова політика в контексті забезпечення економічної безпеки підприємства / Г. К. Яловий, О. В. Іваницька, А. Костюк; Національний технічний університет України «КПІ». – 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: economy.kpi.ua/files/files/43_kpi_2012.doc.

4. Мішин О. Ю. Сутність поняття «економічна безпека підприємства» / О. Ю. Мішин, С. В. Мішина // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 38. – С. 86–92.

5. Амеліна А. С. Страхування як нетрадиційний вид забезпечення виконання зобов'язань / А. С. Амеліна // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2012. – № 2. – С. 254–260.

6. Невмержицький Є. Ф. Проблеми протидії криміналізації підприємницької діяльності / Є. Ф. Невмержицький // Теоретико-методологічні підходи до розуміння приватного права в умовах правової держави. – 2012. – С. 22–27 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuiv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ppip/2011_10/Nevmerzyskiy.pdf.

Чистоклетгов Л. Г., Хитра А. Л. Состояние формирования административно-правового обеспечения безопасности субъектов хозяйствования в Украине и направления его совершенствования

Проанализированы проблемные вопросы формирования административно-правового обеспечения безопасности субъектов хозяйствования в Украине. Определены основные принципы деятельности эффективной системы административно-правового обеспечения безопасности субъектов хозяйствования. Доказано, что безопасность субъектов хозяйствования должна иметь характер самоорганизации, которая заключается в необходимости создания надлежащих условий свободного развития негосударственного сектора безопасности.

Ключевые слова: хозяйственная деятельность, государственная политика, безопасность, субъекты хозяйствования, административно-правовое обеспечение.

Chystokletov L. G., Khytra O. L. The state of forming administrative and legal provision of subjects of economic activity in Ukraine and ways of their improvement

The article deals with the problems of forming administrative and legal security of economic entities in Ukraine based on theoretical and practical aspects

of economic development. The study of these problems proves that the existing means of public and legal regulation and traditional methods of administrative and legal security of economic entities in the current situation are not enough effective and even unacceptable for the protection of the legitimate interests of the economic activity.

The changes of the modern conditions of functioning of economic activity stipulates the need for the development and implementation of modern methods and ways of realizing principal policies for economic entities to guarantee their competitiveness. The principles of functioning of the system of administrative and legal security of subjects are determined. The security of economic entities should have the character of self-organization; this is the need to create appropriate conditions for the free development of the non-governmental sector of security. The ways of the State policy in the sphere of security aimed at the development of economic activity, which is an integral component of national security and economic growth of statehood are investigated and proposed.

The reasons and conditions of the unsatisfactory state of the security of economic entities are inconsistency of the national legislation, lack of the necessary adjustment of law enforcement, organizational weakness of the mechanisms for coordination of the interests of the State and the entities, imperfection of the institution of economic perils insurance, lack of qualified legal advice, etc.

It is necessary to establish an effective system of public-legal regulation in order to improve the mechanism of administrative-legal providing safety of the economic subjects, which should be carried out through the development of legal standards, the creation of the necessary machinery to facilitate their activities and control. We consider that state, non-governmental law enforcement agencies and public institutions this process should take an active part in this process.

Key words: *economic activity, public policy, security, economic entities, administrative and legal provision.*

Стаття надійшла 24 червня 2016 р.